

СМИК М.В.
ст. гр. ОАБм-11
ВОЛИНСЬКА А.В.
ст. гр. ОАБ-31

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Практика показує, що в умовах нестабільності економіки, часто змінюваного законодавства, цінової політики, грошового дефіциту ряд підприємств стає неплатоспроможними, що може призвести до їх банкрутства. Воно характеризує неспроможність підприємства задовільнити вимоги кредиторів щодо сплати за товари, роботи і послуги, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди.

Банкрутство підприємства означає, що воно не може виконувати свої фінансові зобов'язання. В економіці, оцінці банкрутства підприємства приділено значну увагу. Це пов'язано з тим, що банкрутство будь-якого підприємства призводить до порушення макроекономічної рівноваги. Залежно від того, наскільки об'єктивно оцінено ступінь ймовірності банкрутства, залежатиме ціна підприємства та його інвестиційна привабливість. Тож аналіз банкрутства компанії та заходи для його попередження, підтримка фінансової платоспроможності підприємства є актуальними в країнах з ринковими відносинами. Тому в сучасних умовах розвитку підприємств в Україні важливо проводити аналіз оцінки банкрутства для отримання якісної та кількісної оцінки стану підприємства. Оскільки останнім часом проблема банкрутства підприємств дуже поширилася, то багато уваги приділяється питанню діагностики банкрутства.

Вагомий вклад у розробку теоретичних та методичних засад оцінки банкрутства зробили вітчизняні та зарубіжні вчені економісти, такі як Є. Альтман, І. Балабанов, У. Бівер, В. Ковальова, Р. Ліс, Р. Сайфуллін, Г. Спрінгейт, Дж. Таффлер, Д. Фулмер та інші вчені.

У сучасних умовах кожне підприємство повинно чітко орієнтуватися в ринкових відносинах, правильно оцінювати виробничий та економічний потенціал, стратегію подальшого розвитку, фінансовий стан як свого підприємства, так і підприємств-партнерів. Фінансовий стан – це спроможність підприємства фінансувати свою діяльність. Він характеризується забезпеченістю фінансовими

ресурсами, необхідними для нормального фінансування підприємства, доцільністю їх розміщення й ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю і фінансовою стійкістю. Основним завданням аналізу є пошук шляхів поліпшення фінансового стану підприємства. Аналіз повинен інформаційно забезпечувати прийняття рішень, на які істотно впливають фактичні або прогнозні дані про фінансовий стан підприємства. Завдання аналізу фінансового стану повинні бути підпорядковані завданням управління підприємством у трьох сферах діяльності, які поєднані рухом фінансових ресурсів, – виробничій операційній, інвестиційній та фінансовій [5.с.199].

Банкрутство як елемент ринкових відносин стало реальністю української економіки. Кількість неплатоспроможних вітчизняних підприємств зростає і становить сьогодні майже 60 %.

Передумови банкрутства – це результат взаємодії низки зовнішніх і внутрішніх факторів. Зовнішніми по відношенню до підприємства є такі чинники:

- економічні: кризовий стан економіки країни, інфляція, загальний спад виробництва, нестабільність фінансової системи, зростання цін на ресурси, зміна кон'юнктури ринку, неплатоспроможність і банкрутство партнерів тощо.
- політичні: політична нестабільність суспільства, зовнішньо-економічна політика держави, утрата ринків збуту, зміна умов експорту й імпорту, недосконалість законодавства у сфері господарського права, антимонопольної політики, підприємницької діяльності та ін;
- посилення міжнародної конкуренції у зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу;
- демографічні: чисельність, рівень добробуту народу, розмір і структура потреб і платоспроможний попит населення на ті чи інші види товарів і послуг.

У підприємства фактично немає можливості впливати на зовнішні чинники, або цей вплив дуже слабкий.

До факторів, які носять внутрішній характер можна віднести:

- дефіцит власного оборотного капіталу як наслідок неефективної виробничої діяльності чи неефективної інвестиційної політики;
- низький рівень техніки, технології й організації виробництва;
- зниження ефективності використання виробничих ресурсів

підприємства;

- створення наднормативних обсягів незавершеного будівництва, виробничих запасів, що зумовлює сповільнення оборотності капіталу та виникнення його дефіциту;
- залучення позикових засобів в оборот підприємства на невідгідних умовах, що призводить до погіршення фінансового стану і зниження рентабельності господарської діяльності;
- незадовільний збут продукції через низький рівень організації маркетингової діяльності підприємства.

Як правило, внутрішні чинники безпосередньо залежать від організації роботи на самому підприємстві. Банкрутство підприємства є наслідком одночасного впливу на нього усіх названих чинників.

У розвинутих країнах зі стійкими політичними і економічними системами банкрутства на 1/3 зумовлені зовнішніми чинниками і на 2/3 – внутрішніми. Для України нестача ліквідності більшої частки виробничих підприємств зумовлена структурно-логічними диспропорціями, залишеними нам у спадок колишньою планово-командною системою, а також діями сучасних державних органів управління і не пов'язана з реальною ефективністю і соціально-економічним значенням відповідних виробництв [4].

Доцільно користуватися фінансовими методами попередньої діагностики і можливого захисту підприємств від банкрутства. Діагностика банкрутства передбачає контроль за його ознаками, в процесі якого вирішуються такі питання:

- періодично досліджується фінансовий стан підприємства з метою попереднього виявлення симптомів кризового розвитку, що викликає загрозу банкрутству;
- визначається і аналізується динаміка показників платоспроможності (фінансової стійкості) та ділової активності підприємства, що дозволяє зробити висновок про рівень поточної загрози банкрутства.

Здатність до нейтралізації загрози підприємства за рахунок внутрішнього його потенціалу оцінюють коефіцієнтами рентабельності капіталу та оборотності активів. Коефіцієнт рентабельності капіталу свідчить про те, в якій мірі капітал підприємства здатний формувати додаткові грошові потоки для погашення платіжних зобов'язань. Показник оборотності активів показує швидкість формування додаткових грошових потоків. За даними показниками формують

інтегральну оцінку загрози банкрутства.

З врахуванням результатів аналізу фінансового стану підприємства з позицій загрози банкрутства можна оцінити резерв його кризового стану. Останній визначають для вибору відповідного фінансового механізму захисту від банкрутства. При оцінці кризового стану підприємства використовують такі характеристики: легка криза; важка криза; катастрофа.

Виходячи з характеру кризи визначають адекватний їм спосіб реагування. Легку кризу підприємства, яку зумовлює можлива ймовірність банкрутства, можна нейтралізувати нормалізацією поточної фінансової діяльності.

Важка криза як наслідок високої ймовірності банкрутства підприємства вимагає повного використання внутрішніх механізмів фінансової стійкості.

Катастрофічний стан підприємства вимагає пошуку ефективних форм санації або ж крайнього заходу – ліквідації підприємства.

Аналіз ймовірності банкрутства вважається складовою комплексного фінансового аналізу підприємства. Основним завданням економіко-аналітичної діяльності є оцінювання результатів господарської діяльності за попередній і поточні роки, виявлення факторів, які позитивно чи негативно вплинули на кінцеві показники роботи підприємства. Результати проведеного аналізу включають: аналіз фінансового стану та аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства. Джерелами інформації для здійснення аналізу є форми фінансової звітності, розрахунки нормативу власних оборотних активів, дані про склад, структуру і період утворення дебіторської та кредиторської заборгованостей, бізнес-плани, результати маркетингових досліджень.

Література:

1. Адамик О.В. Податкове планування: Навчальний посібник. – Тернопіль: ТАНГ, 2005. – 150 с.

2. Адамик, О.В. Банки даних: принципи їх роботи і використання для вирішення завдань обліку й аналізу // «Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні: глобальні виклики – управлінські рішення» [Текст]: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю Chartered Institute of Management Accountants (CIMA). (м. Ірпінь, 29 березня 2019 року) / Ірпінь: Видавництво Університету ДФС

України, 2019. – 281 с.

3. Бідюк П.І., Вертелецький В.В. Жирова А.О. Аналіз ризику банкрутства підприємств з використанням чітких та нечітких моделей. Економічний вісник НТУУ «КПІ», 2015.- с. 477 - 490.

4. Згуровський М.З., Зайченко Ю.П. Комплексний аналіз ризику банкрутства корпорацій в умовах невизначеності. Частина 1. // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2012. – № 1. – с. 113-128.

5. Дерій В. А. Економічний аналіз: теорія і практика // Проблеми і перспективи розвитку статистики, аудиту та економічного аналізу: моногр. / В. А. Дерій, О.М. Загородна, З.Б.Литвин, В.М.Серединська, та ін.; за ред. д.е.н., проф. В. А. Дерія. – Тернопіль: Крок, 2016.–С.222 – 238.– Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/13523>

6. Камінський А.Б. Моделювання фінансових ризиків: моногр. / А.Б. Камінський. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. – 304 с.

7. Литвин З.Б. Теорія економічного аналізу: Методичні поради і завдання з дисципліни, для студентів напрямку підготовки «Менеджмент» 6.030601 усіх форм навчання. – Тернопіль.: Економічна думка, 2010. – 224 с.

8. Литвин З.Б. Необхідність економічного аналізу в системі управління підприємством / З.Б. Литвин // Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» м. Чернігів, 2014. - С.125-127.